

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austrija 2½ auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 4 auks.
i Rusija (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 feningių.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Ką laimėjom per 1897 metus.

Baigiasi da vieni metai sunkaus lietuvių gyvenimo. Dirstelkim-gi, kas pasidarė per šiuos metus Lietuvoj.

Pradžioje metų apgarsėjo jau nuo pernai vertimas prie maskoliškų maldų mokintinių katalikų Mintaujos, Palangos ir Liepojaus gimnazijose. Mokintiniai, ypač-gi lietuviai, visai vyriškai pasielgė šiame atsitikime. Jie stačiai ir drąsiai atsiskė laužyti savo katalikišką tikėjimą ir nekalbėjo maskoliškų maldų. Nors valdžia visokeriopai juos baudė ir kankino, nors daugelį jų iš gimnazijos išvarė, vienok ant galo pagalios lietuviai pilnai apveikė maskolius. Nuo ministerio buvo paliepta, kad katalikai savo maldas mokslininciose atliktų ne maskoliškai, bet lotyniškai, o išvartus už tą dalyką mokintinius prisakyta buvo vėl i gimnazijas priimti.

Bet vaisiai to vaikų pasipriešinimo nepasibaigė ant to. Iš tos priežasties cecorius Mikalojus II išleido 7 dieną liepos (naujojo skaičiaus) dėl visos Rosijos paliepimą, 1) kad mokslininciose maldos būtų atliekamos mokintinių skyriumi, pagal prisakymus kiekvieno tikėjimo ir 2), kad mokintinių nepravoslavų ne verstų vaikščioti i cerkves ir i kitas vietas ant pravoslaviškų maldų. Tokiu būdu, per pasipriešinimą ir per kančias lietuvių vaikų šimet buvo išlaimėta didelis palengvinimas dėl visų katalikų Rosijos.

Alė keletas mėnesių praėjo po išleidimui to įstatymo, o maskolių tamsunai, nė ne mislyjo pildyti jo. Net patsai ministeris paliepęs buvo viską palikti po senovei.

Ir Dievas tik vienas težino, ar but kada-nors sulaukęs išpildymo tasai cecoriaus įstatymas, jei ne Šiaulių gimnazijos lietuviai. Kada juos gimnazijos valdžia sukvietė i salę po senovei ant pravoslaviškos maldos, gimnazistai drąsiai išėjo laukan iš salės. Pakilo triukšmas

po visą Rosiją ir net už rubežių jos, bet ir čionai lietuviai išlaimėjo.

Po tam atsitikimui tapo pamažu išnaikinta visur mokslininciose maskoliškos maldos dėl katalikų. O kad ne Šiaulių gimnazijos lietuvių pasipriešinimas, tai da gal ir po šiai dienai Rosijos katalikų vaikai tebekalbėtų mokslininciose maskoliškas maldas.

Mes lietuviai galime didžiuotis, kad savo vaikų kančiomis išlaimėjom dėl visos Rosijos katalikų liuosybę maldos mokslininciose, kurios per tiek metų jau buvome nematę. Ir lenkai už tai turi pirmučiausiai mums lietuviams padėkavot.

Matome, vyrai, kaip reikia su valdžia kovot. Ne nuolankumu, ne tylėjimu, ne aklu paklusnumu „činovnikams“, bet drąsiau ir išmintingu apgynimu savo tiesų — galime apturėti palengvinimą savo buvio.

Kartu su persekiojimu tikėjimo įvyko naikinimas mūsų kalbos, ir knygų, ir šimet net labiaus, nėg kitais metais.

Suvalkų gubernijos šimet siantė žandarų apicieras Vonsiackis, kuris nuo žiemos iki pabaigai rudens lakstė po visą guberniją gaudydamas už menką ką lietuvių ir lietuviškus raštus. I trumpą laiką tokiais prasikaltėliais prisipildė Kalvarijos ir Marijampolės kalėjimai. Beveik nebuvo sanvaitės, kad neišgirstum apie naujas kratas ir suėmimus naujų žmonių.

Kaune-gi vėl darbavosi nors ne teip smarkiai, kaip Vonsiackis, kitas žandarų viršininkas, pulkauninkas Šatoras.

Ir čionai lietuviai neapsileido. Siuntinėjo prašymus ir skundus pas general-gubernatorių, rašinėjo i maskoliškas ir lietuviškas gazietas, pakėlė vėl visoj Rosijoj triukšmą. Vonsiackio darbai apgarsėjo, tapo aprašyti ne tik maskoliškuose, lietuviškuose ir lenkiškuose, bet vokiškuose ir prancužiškuose laikraščiuose.

Ir šitas lietuvių triušas nepasiliko bergdžias. Vonsiackio darbštumas tapo sustapdytas, areštai

ir kratos pasiliovė, ir štai jau 3 mėnesiai negirdėt nė vienos revizijos.

Bet negana to. Klausymas apie daleidimą lietuviškos spaudos (per Vonsiackio darbštumą ir lietuvių kančias) šimet gerokai tapo pastumtas pirmyn. Jau dabar prie ministerijos Vidaus Dalykų, girdėt, įtaisyta visa komisija, kuri apsvarsto tą dalyką ir buk didesnė dalis sąnarių tosios komisijos tinka duoti lietuviams savotišką spaudą.

Teisybė, nepigiai mes tai pirkome: daugelis mūsų brolių už tai turėjo vargti per keletą mėnesių nelaisvę ir žandarų tyrinėjimus, keletas da ir šiandien tebekenčia vargus kalėjimuose; nekuriems reikės gal da ir toliaus nukęsti maskoliškas bausmes . . .

Taigi, broliai, neužmirškime mes tų kankintinių, kurie savo kančiomis ir pasišventimu dirba takus dėl geresnės mums ateitės.

Suvalkų gubernijos mokslininčiose valdžia brukte - bruko maskoliškai - lietuviškas knygas. Čionai irgi pasirodė susipratimas vaikų ir tėvų; kuone visur buvo pasipriešinimas vaikų ir atsisakymas imti neužkėčiamas knygas. Nekuriose mokslininčiose tosios knygos negalėjo but įvestos, kitur-gi „učiteliai“ tik mušimu ir baisum baudimu vaikų privertė priimti tas lietuviškas maskoliškais litaromis spaustas knygas.

Ant gminų sueigų Suvalkų gub. buvo siulyta šimet lietuviams lietuviškos maldaknygės atspausdos maskoliškais litaromis, vardu „Aukso Altorius.“

Bet žmonės tik pasijuokė iš to valdžios užmanymo ir už tas dovanas padėkavojo. Ploksčių gmina, sekdamą paveikslą Karklinių gminos, pareikalavo, kad mokslininčioj jų but išguldoma tikėjimo mokslas ir lietuviška kalba ant knygų spaudintų lotyniškais litaromis. — Kad tai atsirastų daugiaus tokių gminų!

Nežiūrint ant visokių kliučių lietuviai nesiliovė skaitę lietuviškas knygas ir laikraščius. Rubėžiai da tankiaus apstatyta kareiviais, visa gauja šmekerių, žandarų, žemskių, urėdininkų gaudė, kaip įmanydami, lietuviškus raštus, o vienok gudrus ir drąsus knygų nešėjai pereina per visas tas kliutis ir išnešioja knygas po visą plačią Lietuvą.

Tarytum ant pasityčiojimo, pačiam inirtime Vonsiacko, daugelyje Lietuvos kampų pasirodė pabaigoje vasaros prilipinta prie stulpų, medžių, kryžių ir sienų miestuose ir kaimuose lietuviški atsišaukimai, kad reikalautų žmonės nuo valdžios lietuviškos spaudos.

Jei da pridėt, kad didesniuose miestuose Lietuvos apsiereiskė aiškiai darbininkų susipratimas ir judėjimas, — tai bus paminėti kuone visi šių metų svarbesni atsitikimai Didžiojojo Lietuvoj.

Prūsų lietuviai irgi nesnaudė šimet. Jie įsitaisė naują savo lietuvišką laikraštį vardu „Aušra“, kuris žada ginti lietuviškus reikalus Prūsų Lietuvos. Draugystė „Byrutė“ elgėsi po senovei atlaikydama per metus dvejetą iškilmingų švenčių. Politiškai Prūsų lietuvininkai irgi bręsta ir nutarė šimet rinkti į seimus tik grynai lietuviškus kandidatus.

Amerikos lietuviai, išleido kaip ir pernai aštuonis laikraščius daugiausiai nedėlinius ir keletą naudingų lietuviškų knygų. Nors tie broliai mus toli už marių nuo Lietuvos gyvena, vienok neužsimiršta jie ir apie vargus savo motinos-Lietuvos. Girdėdami Vonsiacko siuntimus jie nuo savęs nuleido Varšavos general-gubernatoriui „Perstatymą“ parodydami nenaudingumą dėl Rosijos tokio nezmokiško ir paiko lietuvių persekiojimo.

Amerikoj šimet išėjo šie lietuviški laikraščiai: 1) *Lietuva*, 2) *Vienybė L.*, 3) *Tėvynė*, 4) *Garsas A. L.*, 5) *Darbininkas*, 6) *Kardas*, 7) *Rytas*, 8) *Saulė* ir nuo Naujų Metų išeis 9 laikraštis po vardu *Galybė*.

O štai išėjusios šimet tenai svarbesnės lietuviškos knygos: 1) *Duonelaičio Raštai*, 2) *Hygiena* arba mokslas apie užlaikymą sveikatos, 3) *Aritmetika*, 4) *Žemaičių Vyskupystė*, Volončiausko, 5) *Daukanto Lietuvos Istorijos II dalis*, 6) *Lietuviškos Kanklės*, 7) *Geografija*, 8) *Medega Daukanto bijografijai*, 9) *Lietuviškos pasakos* Vekenšteto, 10) *Lietuvos praeitis, ateitis ir dabartis* J. Šliupo, 11) *Rojus pragaišintas*, Jourgo *Jonas iš Kempės*. K. Bukvietis. *Gipsinis Jotis*. Paveikslėlis iš natūros (gamtos). Parašė grovas Lelyva, lietuviškai išguldė Jonas.

Anglijos lietuviai irgi pradeda susiprast. Londone šimet tapo atspausda viena lietuviška knygutė „Vardan Teisybės“ Liebknechto. O Glasgovo lietuviai įtaisė savo lietuvišką parapiją su 800 parapijonų.

Dėl Didžiosios Lietuvos Tilžėje šimet išėjo trys laikraščiai: „*Ukininkas*“, „*Varpas*“ ir „*Tėvynės Sargas*“. Ketvirtas „*Apšvalga*“ šimet jau nepasirodė.

Iš lietuviškų knygų irgi šimet Tilžėje išėjusių paminėsiu: 1) *Pavasario Balsai*, eilės Maironio, 2) *Keistutis*, iš „Varpas“ perspaudintas už piningus Amerikos lietuvių „Tėvynės Mylėtojų Draugystės“, 3) *Triusas ir Kapitalas* arba išguldymas mokslo politiškos ekonomijos, 4) *Par-mazonas*, 5) *Vištų Auginimas*, iš „Ukininko“ perspaudinta, 6) *Simukas ir Magdūtė*, teipogi iš „Ukininko“, 7) *Lietuviai po Maskolių jungu*, irgi iš „Ukininko“, 8) Du atsišaukimai po vardu „*Broliai Lietuviai!*“ ir „*Tautiečiai!*“, 9) *3 Kalendoriai* 1898 metams; neskaitant tikėjimiškų pasiskaitymų ir maldaknygių bei abrozėlių.

Taigi matome, broliai, kad dalykai lietuviškos ne puola, bet kyla ir eina pirmyn, nors

metai šitie ypač sunkus buvo. Pertai, nér ko abejoti, drąsiai eikime savo keliais, jieškokime savo tiesų ir butinai turime laimėti!

„Ukininko“ irgi nelengvas buvo šimet gyvenimas. Žandarai spėdė spastus tiesiog ant jo gyvasties, siuntinėdami šnipukus net į Tilžę, jieškodami po Lietuvą mus sandarbininkų ir.. (tik juokai klausyt!) gaudydami redaktorių!

Vienok „Ukininkas“ turėjo ir pinigų ir raštiškos medegos užtektinai, sandarbininkų skaičius pakilo į 40.

1898 metuose „Ukininkas“ išeis teip, kaip šimet, t. y. vieną kartą pabaigoj kiekvieno mėnesio, dviejų spaudos lakštų arba 16 puslapių didume.

Rd.

• Didi palma.

Pasaka Garšino.

Dideliame mieste buvo botaniškas*) daržas, o tame darže didelė, graži oranžerija**) iš geležies ir stiklo. Per storus, permatomus stiklus matyt buvo medžiai ir žolės. Nors ir didelė buvo oranžerija, vienok jiems buvo angštu. Šaknys susipainiojo tarp savęs ir atimdavo nuo kits kito drėgmę ir peną. Šakos medžių painiojosi tarp didelių lapų palmų, lankstė ir laužė juos, ir patys iširėdami į geležinius rėmus, lenkės ir lužo. Daržininkai kartskartėms nupjauėdavo šakeles, pririšdavo dratais lapus, kad ne galėtų augti, kur jie nor, bet mažai tepadėdavo. Augmenims buvo reikalinga plati vieta, gimtinis kraštas ir liuosybė. Jie buvo gimę šiltuose kraštuose, liaunus ir opus sutvėrimai; jie atminė savo tėvynę ir pasilgo jos. Permatomas stiklinis stogas, vis-gi ne tyras oras. Kartais žiema stiklai apšaldavo ir oranžerijoje budavo visai tamsu. Vėjas užia, mušdavo į rėmus; langai drebėdavo. Stogą apsiausdavo pripustytas sniegas. Augmenys stovėjo ir klausydavos užimus vėjo ir atmindavo kitą vėją, šiltą, drėgną, švelną, duodanti gyvybę ir sveikatą. Ir jiems vėl užeidavo noras, kad vėjas užpastų juos, užeidavo noras, kad jisai pajudintų jų šakas, jų lapus. Bet oranžerijoje buvo nejudas oras; jei bent kartais audra žiemoj išmušdavo stiklą, ir aštriai, šalta srovė išiverždavo į vidų. Kur tik pakliudavo ta srovė, ten lapai gelto, raitės, vyto.

Bet langus įdėdavo labai greitai. Užveizdėtoju botaniško daržo buvo augštai mokintas žmogus, niekur neleisdavo netvarkos, nors didesnę dalį savo laiko atidėdavo ant darba-

vimos su mikroskopu, tam tikroj stiklinėje budelėje, įtaisytoj didesnėje oranžerijoje.

Tarp augmenų buvo viena palma, augštesnė ir yra senesnė už kitas. Ji vadinos „Attalea princeps“. Bet tas jos vardas ne buvo prigimtu, jį išrado botanikai. Prigimto jos vardo botanikai nežinojo, ir jis nebuvo parašytas suodžiais ant baltos lentelės, primuštos prie stiebo palmos. Kartą atėjo į botanišką daržą keleivis iš to šilto krašto, kur išaugo palma; pastebėjęs ją, nudžiugo, nės ji priminė jam tėvynę.

— A! tarė jis: — aš pažįstu ta medi. Ir jis ištare jo tikrą vardą.

— Perprašau, suriko jam iš savo budėlės užveizdėtojas, kuris tuokart atidžiai pjaustė su britva kas-žin kokias šakeles: — Tamsta klysti. Tokio medžio, kokį Tamsta pasakei, nėra visai. Yra tai „Attalėa“, iš Brazilijos.

— O teip, tarė brazilietis — aš tikiu Tamstai, kad botanikai jį vadina „Attalėa“, bet ji tur ir tikrą, prigimtą vardą.

— Prigimtas vardas yra tas, kurį duoda mokslas, sausiai pasakė jam botanikas ir užsidarė budelę, kad ne trukdytų jo žmonės da nesuprantantieji to, kad jei ką pasakė mokslo žmogus, tai reik tylėti ir klausyti.

O brazilietis ilgai stovėjo ir žiūrėjo į medį ir jam kas-karts buvo liudniau ir liudniau. Atminė jis savo tėvynę, jos saulę ir dangų, jos gražius neapmatomus miškus su puikiais gyvuoliais ir paukščiais, jos tykus, jos puikias petines naktis. Ir atminė da, kad niekur jis nebuvo laimingas, apart prigimto krašto, o jis apvažiavo visą pasaulę. Su ranka dasilytėjo palmos, nėra sakydamos jei sudie, ir išėjo iš daržo, o ant ryto važiavo garlaiviu namo.

O palma pasiliko. Jei dabar pasidarė da sunkiau nors ir lygšiol buvo sunku. Ji buvo visai viena. Ant penkių sieksnių ji buvo augštesnė už visus kitus augmenis, ir tie kiti nemylėjo jos, užvydėjo jai ir skaitė už didžią. Tas ugis atnešdavo jai tik vargus. Apart to, kad jie visi buvo kruvoje, o ji buvo viena, ji geriau už visus atminė dangų savo tėvynės ir kuodaugiausiai buvo pasilgus jo, nės buvo ko arčiausia prie to kas užėmė joms vieta dangaus: prie bjauraus stiklinio stogo. Per jį kartais matydavos kas-žin-kas mėlynas: buvo tai dangus, nors ir svetimas ir surukęs, vienok tikras mėlynas dangus. Ir kuomet augmenys plepėjo savytarpyj palma visuomet tylėjo, ilgėjos ir mislyjo tik, kaip būtų gerai pastovėti nors po tuom surukusiu dangum.

— Pasakykit, meldžiami, ar greitai mus laistis? paklausė sagos palma, labai mėgstanti drėgnumą. — Aš ištikro nudžiūsiu šiandien.

— Stebiuosi Tamstos žodžiams, kumyt, pasakė pilvotas kaktusas. — Ar-gi Tamstai permažai tokio daugio vandens, kurį ant Tamsto

*) botaniškas daržas yra tai toks daržas, kuriame yra surinkti visokios žolės ir medžiai iš visos pasaulės.

**) Oranžerija — tai trioba, kur laiko augmenis šiltų kraštu; ją kurena, idant augmenys nesusaltu; o idant buk saulės šviesa, stogai, padirbti iš stiklo.

kasdien išlieja. Prašom pažiūrėti į maną: man duoda labai mažai dregnumo, vienok aš tarpstu ir sultingas.

— Mes nepapratom būti per daug šykštai, atsakė sagos palma. — Mes negalime augti ant tokios sausos ir prastos žemės, kaip kokie ten kaktusai. Mes nepapratom gyventi bet kaip. Ir apart to, aš Tamstai da pasakysiu, kad niekas neprašo dirbti užtėmyjomus.

Tą pasakius, sagos palma apsirustino ir nutilo.

— Kaslink manęs, išikišo cinemunas, — tai aš esu maž ko ne užganėdintas savo padėjimu. Teisybė, biški nuobodu, užtat-gi esu persitikiręs, juog niekas manęs neapskalys.

— Juog ne visus mūsų apskabydavo, tarė papartis. — Žinoma, daugeliui gali pasirodyti rojumi ir tas kalinys po to apgailėtino gyvenimo koki turėjo jie laisvėje.

— Cion, cinamunas užmiršęs, kad draskydavo, užsirustino ir pradėjo ginčyties. Nekurie augmenys užstojo jį, kiti — papartį, — ir prasidėjo karšti barniai. Jei jie būtų galėję vaikščioti, tai tikrai būtų susipešę.

— Ko, jus, baratės? — tarė Attalėa, ar jus tuo padėsite sau? Jus tik padidinat savo nelaimę piktumu ir barniais. Geriau liaukitės ginčyties ir pamislykit apie reikalus. Paklauskite manęs! augkit augštin ir platyn. išplėtokit šakas, atsispirkite į namus ir stiklus; mūsų oranžerija išlakstys į šmotelius, ir mes busime liuosi. Jei koki norint viena šakelė iširems į stikla, tai žinoma, ja atpjaus, bet ką bepadarys šimtui tvirtų ir narsių stebų? Reik tik darbuoties iš vieno, ir mes pergalėsime.

Iš pradžios niekas neprieštaravo palmai: visi tylėjo ir nežinojo ką sakyti. Pagaliaus, sagos palma pradėjo.

— Vis tai niekai — ištare ji.

— Niekai, niekai! pasakė visi medžiai, ir visi kartu pradėjo darodinėti, kad jos užmanymas per daug kvailas. Neišpildoma svaionė! suriko jie — niekai! klejojimas! Rėmai tvirti ir mes niekuomet neperlaužime jų, ir jei perlaužtumė, tai kas iš to? Ateis žmonės su peiliais ir kirviais, nukirs šakas, padirbs rėmus ir vėl viskas po senovei. Tik tai ir bus, kad atpjaus nuo mūsų kur gabalus.

— Na, kaip sau norit! atsakė Attalėa. — Dabar aš žinau, ką man beveikti. Aš jūsų nebejudinsiu: gyvenkit, kaip sau norit, murmekit ant kits kito, ginčykitės dėl lašo vandens ir per amžius likitės po stikliniu stogu. Aš ir viena atrasiu kelią. Aš noriu matyti dangų ir saulę ne per tuos grotus ir langus, — ir aš pamatysiu.

Ir palma iš didžio žiurėjo žalia viršūnė į girią draugų, išsiplatinusią po ją.

Niekas jų nedrįso nieko atsakyti jei, tik sagos palma tarė savo kaimynkai cikai.

— Nu pamatysime, pamatysime, kaip tau nukirs, tavo didelę galvą, kad tu nesipuškautum, didykė.

Kiti nors tylėjo, vienok-gi pyko ant palmos už jos atacių žodžius. Tik viena mažutė žolelė nepyko ant palmos ir nebuvo pažeista jos kalbomis. Buvo tai pati prastoji ir mažoji žolelė tarp augmenų oranžerijoje: smulki, žalsva, kabi, su storais lapais. Joje nebuvo nieko ypatingo ir ją vartojo tik ant to, kad uždengti pliką žemę. Ji apietė savimi kelmą didelės palmos, klausydama jos, ir jei rodėsi, kad palma sako teisybę. Ji nepažino pietinės gamtos, bet teip-gi mylėjo aną ir liuosybę. Oranžerija ir jai buvo kalėjimu. „Jei aš, menka, smulki žolelė, teip kenčiu be savo surukusio dangaus, išbliksusios saulės ir šalto lietaus, tai ką gali jausti ne laisvėje tas puikus ir galingas medis!“ Teip mislyjo ji ir meiliai apsikabindavo palma ir gerinosi prie jos. „Kodėl aš nedidelis medis? Aš paklauskiau rodos. Mudu augtu nėra kartu ir kartu igitu nėra liuosybė. Tuomet ir matytų kiti, kad Attalėa tur tiesą“.

O ji buvo nedidelis medis, bet tik mažutė ir smulki žolelė. Ji tegalėjo tik da meiliau apkabinti stiebą palmos ir tyliai pasakyti apie savo meilę ir linkėjimą laimės šiame užmanyme.

— Žinoma, pas mus visai ne teip šilta, dangaus ne toks grynas, lietus ne tokie puikus, kaip jūsų šalyje, bet vis-gi ir pas mus yra dangus, ir saulė, ir vėjas. Pas mus nėra nė tokių puikių augmenų, kaip Tamsta ir Tamstos draugai, su tokiais dideliais lapais ir gražiais žiedais, bet ir pas mus auga labai geri medžiai: pušys, eglės ir beržai. Aš menka žolelė ir niekuomet neišvysiu liuosybės, bet Tamsta didelis ir tvirtas! Tamstos stiebas stiprus, ir Tamstai ne daug beliko augti lyg stikliniui stogui. Tamsta pradauži jį ir igysi liuosybę. Tuomet Tamsta pasakys man, ar viskas ant svieto teip-gi gražu, kaip pirmiaus buvo. Man užteks ir to.

— Kodėl-gi, mažutė žolelė, nenori išeiti vienkart su manim? Mano atiebas kietas ir tvirtas: pasirenk ant jo šliaužk manimi. Man nesunku išturėti tavę.

— Ne, kur ten man. Tik pažiūrėti, koki aš smulki ir silpna: aš negaliu pakelti nė vienos savo šakelės. Ne, aš Tamstai ne draugas. Augk, buk laiminga. Tik prašau Tamstos, igijęs liuosybę minėk kartais savo mažutį draugą.

Tada palmą pradėjo augti. Ir pirmiaus ateinantieji į oranžeriją stebėjos į jos augalumą, o ji vis buvo kas mėnesį augštesnė ir augštesnė.

Direktorius botaniško daržo matė tamę ugyje gera priežiūrą ir puikavojo žinojimu, su kuriuo jis įsteigė oranžeriją ir užsiėmė tuo darbu.

— Teip, pažiūrėkit-gi į Attalėą — sakė jis — Tokie augaluoti egzemploriai retai teatsitinka ir Brazilijoj. Mes, kaip įmanydami, stengėmes, kad augmenys oranžerijoj tarptu teip-pat, kaip ir laisvėj ir, man matosi, ne bepasisekimo.

Ir jis linksmai barškındavo į kietą medį savo lazda ir garsas skambėdamas ėjo per oranžeriją. Lapai palmos drebėjo to barškinimo. O, jei būtų ji galėjus vaitoti, koki šauksmą piktumo būtų išgirdęs direktorius!

— Jis masto sau, kad aš dėl jo augu; tegul sau masto.

Ir ji augo, atiduodama visas sultis tik ant to, kad ištysti ir nutraukdama nuo savo šaknų ir lapų. Būriais jai rodėsi, kad atstumas nuo stogo nemažinos tad ji stengėsi iš visos sveikatos. Rėmai kaskarts buvo arčiau ir arčiau ir pagaliaus, jaunas lapas dasilytėjo šalto stiklo ir geležies.

— Žiurėkit, žiurėkit — tarė augmenys: — kur ji užlindo! ar-gi pradriš?

— Kaip-gi baisiai išaugo, pasakė papartis.

— Tai kas, kad išaugo! Didelė vieta! ot, kad ji būtų mokėjus sudriutėti teip, kaip aš, pasakė driuta cikada, su stiebu panašiu į bašką. Ir ko ji tįsta? Vis tiek nieko neveiks. Grotai stiprus ir stiklai stori.

Praslinko da mėnuo. Attalėa augo. Pagaliaus, ji tvirtai išispyrė į namus. Augti toliau nebuvo kur. Tad stiebas pradėjo linkti. Jo viršunė susiglemžė, šaltos lazdelės rėmų išiskverbė į liaunus (opus), jaunus lapus, perpjovė ir išbjaurojo juos, bet medis norėjo pastatyti ant savo, negailėjos lapų, nežiurint į vieną, spyrės į grotus, ir grotai pradėjo linkti, nors buvo padaryti iš tvirtos, storos geležies.

Mažutė žolelė žiurėjo į kovą ir drebėjo. Pasakyk Tamsta man, ar neskaudu? Jei jau rėmai teip stiprus, tai ar negeriau atstoti? Užklausė ji palmos.

— Skaudu? kas tai yra skaudu, kad aš noriu įgyti liuosybę. Ar ne tu pati gyrei manę? atsakė palma.

Teip, aš gyriau, bet aš nežinojau, kas tai teip sunku. Man gaila Tamstos, teip Tamsta kenti.

— Tylėk, menka žolelė! Nesigailėk manęs! Aš numirsiu ar išsiliuosuosiu!

Ir toj valandoj kas-žin-kas su zvangėjo. Sprogo stora geležis. Krito ir cingtelėjo šukės stiklo. Viena jų sudavė per keliušą direktoriui, išeinant jam iš oranžerijos.

— Kas tai gal but suriko jis, sudrebėjęs, pamatęs lekenčias šukes stiklo. Jis atsitolino nuo oranžerijos ir pažiūrėjo į stogą. Viršum

jo puikiai stovėjo išsitiesusi žalia viršunė palmos.

— Ir tiek tiktai? — manė ji. Ir tai viskas, dėlko aš vargau ir kentėjau teip ilgai?

Buvo pats ruduo, kuomet Attalėa iš tiesė savo viršunę pramuštoj skylėj. Lynojo perpus su sniegu, vėjas žemai vijo pilkus debėsius. Jei rodės, kad jie apsiaus ją. Lapai nuo medžių nubiro ir šie rodėsi bjauriais lavonais. Tik ant pušių ir eglių tunėjo tamsiai žalios skujos. Liudnai žiurėjo medžiai į palmą. „Sušalsi, tarytum sakė jie jai. — Tu nežinai, kas tai yra šaltis, tu ne moki kentėti. Ko tu išėjai iš savo lindynės.

Ir Attalėa suprato, kad jei atėjo galas. Ji styro. Ji stovėjo ant šalto vėjo, jautė jo užimą ir aštrų dasilytėjimą, žiurėjo į suruksį dangų, į neturtingą gamtą, į purviną kiemą botaniško daržo, į nuobodų didelį miestą matomą ukanoje, ir laukti pakol žmonės, ten apačioj ne nutars, ką veikti su jąja.

— Ar grįžt atgal po stogu — mislyjo ji, — ar ne? Ne nebegrižiu į tą kalėjimą, kurio oras ir gyventojai teip man pakerejo. Geriaus laukan iš to kalėjimo, geriau mirti negu, augti dėl žmonėms pasižiūrėti ir gyventi ant linksmybės žmogui. Pamačiau tą gamtą, negražią, surukus, suniurus. Užteks man ir to. Gal kitą syk žmonės nebevežios mano brolių ir seserų iš tėvynės, matydami, kad be tėvynės trokšta ir miršta. Gal paskui susipras ir kiti medžiai ir žolės ir seks mano pėdomis. Ne pergalėsi tada musų, tu galingas žmogau!

Palma vis styro ir styro. Direktorius liepė nupjauti ją. Atėjo žmonės su kirviais ir peiliais ir virvėmis; pririšo ją virvėmis, idant krisdama ne sudaužytą oranžerijos sienų, ir žemai, pagal pat šaknis pakirto ją. Mažutė žolelė, kuri buvo apkabinus stiebą medžio, nenorėjo persiskirti su savo draugu, ir teipo-gi pakliuvo po pjuklu. Išvilkus palmą iš oranžerijos, ant kelmo mėtės sugužaužėti lapai ir šakelės.

Išraut tą bjaurybę ir išmesti, tarė direktorius. — Ji jau nugelto, ir-gi pjuklas labai ją sugadino. Pasodikite ką norint naują.

Vienas daržininkų dailiai skverbęs su lopeta išmovė sau ją žolės. Jis metė į pintinę, išnešė ir išmetė ant vieno, tiesei ant numirusios palmos, gulinčios purvyne ir jau pusiau užpustytos sniegu. — A. Juodvalkys.

Jonas Masiulis †

A. a. Jonas Masiulis gime kaime Jauniunuose, Sabačiaus par. 1876 m., neturtingų tėvų. Mokslus ėjo Rygoj, gmina Aleksandro. Vaikščiodamas į gimnaziją daug turėjo vargo, per savo neturtingumą. Jau čionai jame užsidegė ir išbujojo karšta meilė tėvynės, noras atnešti

naudą savo nuvargusiems vienantčiams. Paskui pabaigęs gimnaziją persikėlė į universitetą Maskvon. Pastojo ant tiesos skyriaus (juridisko fakulteto). Buvo jo karščiausiu noru ir tikru tapti advokatu, apsigyventi Lietuvoje ir darbuoties ant naudos tėvynės. Dovaną tam reikalinga buvo gausei apdovanotas, viskas jam lėmę laimę ant tos dirvos. Bet ir čionai, Maskvoje kaip ir Rygoje turėjo daug vargti, neturėdamas iš kuo gyventi. Par vasarą pasiliko Maskvoje ant uždarbio, namo nevažiavo. Pasiliko čionai mieste, pusalkis, nuvargęs darbavos laike XII tarptautiško susivaziavimo daktarų už vertėja ir kelevėdi. Ir čionai besidarbuodamas padėjo ant to visą savo sveikatą ir gyvasti. Neužilga turėjo gulti ant patalo ir persirgęs ligonbutyje 12 dienų ant dizenterijos persiskyrė su šiuo svietu, nedavusiu nieko gero, tik vargus ir persiskyrė aprupintas Š. Sakramentais.

Sunkus padėjimas einančių mokslus lietuvių, sunku gaunam savo apšvietimą, sunkus mūsų padėjimas visuomenėje, pabaigam mokslus pasenę, netekę spėkų. Atsiranda kur nekur norentis darbuoties ant naudos tėvynės, tuojaus užpuola jį visokios nelaimės, vargai ir bėdos, visokie prispaudimai ir persekiojimai, glemžė kaskart labiau ir labiau, o paskui visai suėda. Teip tas mūsų vienantis ir draugas Jonas atvažiavo su gražiu noru, su gerais siekais įgyti šviesą kad nešti paskui ją Lietuvon, o vargo čionai, tiktai, vargo vienus metus, nespėjo ši tą padaryti, nespėjo prisirengti į kovą su priešais mūsų, kaip giltinė pagriebė jį iš mūsų pulko (burio). Visi draugai ir pažįstami apgailėjo jį, nės buvo tai žmogus drangiškas lipšnus, mokslus, pirmžengis. Myrė jis 7 rugsėjo, laidėjo jį maža kuopelė draugų 9 rugsėjo; svetimojo, šaltų žemė, toli nuo Lietuvos, reikia išsėties jo kaulams.

A. Juodvalkys.

Reumatizmas staigusis.

Štai vakar da visai, rodos, sveikas vyras, o šiandien staigu pasidarė didelis ligonis. Su sykiu nukrėtė šaltis, suėmė didelis karštis, pila prakaitas, valgyt nenori, užtat tolydzini prašo gerti; tuom pačiu kartu ėmė didelei skaudėt tiesiojo kelies ir tiesėsės čiurnos sąnarius, kurie pusėtinai patino. Ant rytojaus ėmė tinti ir skaudėt kairėsės rankos pirštų sąnariai, kojos-gi skaudamieji daigtai mažumą atsileido; karštis tai pasimažina ant valandos, tai vėl pakyla; sąnarius naujai sutinusius baisiai skauda — pirštų nesveikų neduoda nepajudint. Toliaus tinimas ir skaudėjimas atleisdamas vienus sąnarius persimetė į kitus, ir į kokią nedelį laiko apėjo daugumą sąnarių kuno — skaudėjo sprandą, strenas, kryžių, tiesįjį petį, kaireją alkunę, net žando vieną pusę skaudėjo, juogei kramtyt buvo

sunku. Niekio nedarant už kokių dviejų savaitių liga mažinasi, vieni sąnariai visiškai pasveiksta, kiti-gi pasilieka ligoti — kartas nuo karto nuo pailsimo, nuo persilimo patįsta ir tuomet labjau juosius sopa; teip galo tęstis per ilgus metus, o kartais ir visą gyvenimą. Tai vadinasi *pasenėjusiu arba chronišku reumatizmu*. Pasenėjęs reumatizmas baisiai sunkiai gydosi-ligonis išvažinėja ir po šiltus vandenis, ir po daugybę daktarų ir šėip daktarpalaikių, padaro galybę visokių vanių, ir vis-gi ligos visai negali iš savo kuno išvaryt. Taigi, dideli nišmanėliai tie, kurie apsirgę staigiuoju reumatizmu nesikreipia kuonogreičiausiai pas daktarą, nės naujai įgytas reumatizmas dabar didžiumoj išgydomas ir dagi gana greit.

Apart reumatizmo sąnarių ta liga gali suimti ir raumenis. Raumenis tai vienoj, tai kitoj tinsta, sopa juos; liga teipos-gi šokinėja iš vienos vietos į kitą, ir teipos-gi prigulinčiai negydoma gali pasidaryti chroniška. Taigi *raumeninis reumatizmas* labai panašus į sąnarinį.

Kaip viename, teip ir kitame reumatizme gali liga pulti ant širdies. Tai yr jau daug sunkesnis dalykas ir nuo to žmogus gali greitai numirti. Kartais reumatizmas kliudo ir plaučius, ypač plėvę plaučių; smegenys arba jų plėvės ir-gi gali gauti reumatišką uždegimą.

Tuos visus dalykus gali atskirti tiktai tikras daktaras, prastam žmogui čia nēr-ką nē prasi-dėti. Yra mat da keletas ligų, kurios panašios į sąnarinį ar į raumeninį reumatizmą. Gydant, reik tai vis mokėt atskirt.

Ką daryt apsirgus reumatizmu. Jei tik kas gali, tai tuojaus lai kreipiasi pas daktarą. O iki daktaras atvyks, darykit šiteip. Paguldykit ligonį į lovą, suraiščiokit skaudamuosius sąnarius, kad ligonis ir norėdamas negalėtų jų pajudint. Jei ligonio viduriai užstoti, duokit ant praliuosavimo jų ricino aliejaus koki šaukštą, arba šaltosios druskos šaukštą. Jei jau nepakenčiamai skauda sąnarius apdėkit juos skaruliais suvilgintais karboliaus vandenyje (pusę arba ir visą arbatinį šaukštuką karboliaus esencijos ant sklėnycios virto vandens), teipos-gi galit pabandyt dėt skarulius gaza (nafta) suvilgintus, arba dilgėlėms išplakt. Nuo tų dalykų skaudėjimai šiek-tiek sumažės.

Suprantamas daiktas, kad valgyt valia tik lengvus daiktus. Bulvių, kopustų, barščių, lašinių, senos mėsos, žalių daiktų, pautienės- neduokit. Gert galit duot gerą girą, vandenį su vuogų sultimis (soku) limonadą, arbatą arba vandenį su citrina.

Burna duokit plaut vandeniu virtu su druska, su borine rugščia, arba su remunėlėmis. Liepkit plaut bent kokią 10 syk ant dienos.

Jeigu jau daktaro visai negalit prieit, tada pasiimkit iš aptiekos vaisto-*Natrium salicylicum*

vadinamo, 8 gramus (ne granus), parsinešę namo ištirpinkit viską sklėnyčioj virto vandens ir duokit suaugusiam ligoniui kas 3 adynas po valgomą šaukštą su seltersku vandeniu. Ale jei imtų ligoniui ausyse užti, kurtumas jeigu užpultų, reik ant tų pėdų tą gydyklą mest. Imant šią gydyklą nuo rugšties reik pasisergėt. Pasibaigus skaudėjimas reik imt vis-gi natrium salicylicum po 2—3 šaukštus ant dienos da kokią 12 dienų.

Nesenei numiręs kun. Kneipas rodyjo nuo visokių reumatizmų vandeniu pasigydyt, bet prie staigiojo reumatizmo jo roda labai mažai naudos daro. Prie chroniškų-gi formų reumatizmo vanduo, teisybė, daug gero daro, ale tik reik mokėt jį sunaudot. Bet apie gydymą chroniško reumatizmo čionai ne kalbu. *Gydytojas.*

„Rachitas arba angliškoji liga.

Tai liga mažų kudikių. Liga yra tame, kad kaulai kudikių nustoja savo kietumo, pasidaro minkšti; pertai tie kudikiai, kurie jau galėjo stovėti ar vaikščioti, paliauja stovėję. Kojukės sulinksta, krutinė atsikiša į prišakį ir pasidaro panaši į paukščių krutinę. Nekartą kudikis suauga į kuprą. Toki ligoniai paprastai buna labai išbalę, su dideleis išpuštais pilvais, tankiai ir skystai viduriuoja; kosti, o kartais juos ima, traukyti Tada moters sako, kad kudikis priepuolą arba pamėtį turi.

Negydoma liga tęsiasi kelis metus. Perėjus keliems metams liga ir pati pereina, bet tankiausia ant visados palieka ženklus arba kuprą, ar kreivas kojas, ar atsikišusę krutinę, ar kitą ką.

Liga šita užpuola tankiausia kudikius neturtingų žmonių. Ten, kur mažoje grintelėje gyvena daugybė žmonių; kur troškus drėgnas oras, mažai langai, o pertai ir mažai šviesos grinėjoje; kur priegtam da vaikus maitina prastais valgiais. rapukais, duona barščiais ir tt., ten rachitas nuolatas ponavoja, ten jo karalystė. Tiesa, pas mus neretai gali matyti sergančius rachitu ir vaikus gerai pasiturinčių ūkininkų, pas kuriuos grinėčiai didelės ir šviesios ir valgis galėtų būti geras. Pas tokius angliškoji liga užpuola vaikus vien tik per neatsakantį vaikų maitinimą. Tėvai nesuprasedami, duoda vaikams bulves, duoną ir kitus tik dideliems tinkamus valgius ir tokiu budu palengva silpnina jų kūną, kuriame ant galo angliškoji liga išiveisia.

Iš visko, kas čion apie angliškąją ligą pasakyta, aiškiai matyti, kad jinai užpuola tik tuos vaikus, kurie auga mažose tamsiose, drėguose grintelėse, troškiam ore, o ypačiai jeigu priegtam da jie minta netinkamiais valgiais. Pertai tie, kurie nori, kad vaikai jų nesusergtų angliškąją ligą turi auginti juos ruimingose, šviesiose grinėjoje, valgindinti, pakol kručią tai kručia, o

potam pienu, kiaušiniais mėsa; žinoma retkarčiais galima ir menkesnius valgius dėl atmainos duoti, bet tai reikia daryti retai; paprastu-gi vaikų valgiu turi būti augščiaus minėti motinos ir karvės pienas. Teip-pat reikia maityti ir vaikai jau apsirusieje angliškąją ligą. Tie tėvai, kurie nešios savo susirusius vaikus pas gydytojus, duos jiems vaistus, o nepagerins jų gyvenimą ir maistą, bereikalo tik leis piningus, nės pirmutinis vaistas nuo šitos ligos yra geras oras ir valgis. Dėl to tai ir gydytojai rodyja vasaromis laikyti susirusius rachitu vaikus per kiuras dienas ant tyro oro lauke ant saulės, o ne grinėjoje.

Dr.

„Geltligė.

Geltlige apserga žmogus tada, kada tulžies skystimas vietoje ką išsilieti į žarnas, kaip tai turi būti, pereina į kraują ir pakrikęs su krauju po visą kūną nudaro aną geltonai. Pirmučiausiai pagelsta akių baltymai, o potam jau ir visas kūnas. Apart to ligonis nenori nieko valgyti; esti neramus, nieks jam nerupi. Šlapumas tokių ligonių pasidaro jau tamsus, kada ant akių da nežim geltos.

Kad suprasti, nuo ko tai paeina šita liga, pirmiaus turime parodyti, kur diagsta tulžis pas sveiką žmogų, kodėl ji nenudaro geltonai uoda sveiko žmogaus. Pas žmogų tulžis darosi jakuose (inkstuose) ir renkasi į tam tikrą prie jakų priaugusę puslę. Iš tos puslės eina plonas kaip šiaudas viduryje tuščias vamzdelis, per kurį tulžies skystimas iš puslės išsilieja į ploniasias žarnas netoli skilvio. Mat tulžis yra labai reikalinga valgius virinti. Ji turi ypatybę sutirpinti taukus ir tokiu budu anie į skystimą pavirtę gali pereiti į kraują. Kad tulžis išsilieja į žarnas, matyti jau iš to, kad žmogus smarkiai vemdamas pirmučiausia išvemias ką buvo į skilvį paėmęs, o potam jau išvemias kartų žalią skystimą, tai ir yra tulžis. Tokiu tad budu tulžies skystimas darosi jakuose, renkasi tam tikroje puslėje, o laike valgio virinimo išsilieja į žarnas ir padeda valgi virinti.

Geltlige, kaip jau sakėme, žmogus apserga tik tada, kada tulžies skystimas neišsilieja pri-gulinčiai į žarnas, bet pereina į kraują. Kada teip atsitinka? Tankiausia tai atsitinka tada nuo netinkamo valgio, skilvyje ir žarnose pasidaro nedidelis uždegimas, žarnos pabrinksta ir skylutė, per kurią tulžis išsilieja į žarnas užsispaudžia, užanka. Tada tulžis negalėdama išsilieti į žarnas renkasi puslėje, bet kada puslė jau prisipildo, tulžis neturėdama, kur dingti iš jakų eina tiesiai į kraują ir žmogus apserga geltlige. Šitokia geltligė tankiausia atsitinka ir yra lengviausia, nės gydant greitai pereina; net ir negydant per ilgą laiką pati pereina.

Apart to geltligė esti ir pas tokius, kurių jaknos genda. tada tulžis iš sugedusių jaknų eina į kraują. Šitokia geltligė esti beveik vien tik pas girtuoklius, kurių jaknos nuo degtinės yra sugedusios. Šitokia geltligė yra neišgydoma.

Štai dvi svarbiausios priežastys geltligės. Apart to geltligė paeina da ir nuo kitų ligų. Musų moters tvirtai tiki, kad geltligė tankiausia pakyla nuo išsigandimo, o da tankiaus nuo piktumo, sako tulžis truko. Tai yra nišmintingų pasakos.

Kaip apsieiti sergant geltlige, kaip gydytis nuo jos. Gydymas geltligės pirmučiausiai priguli nuo tos priežasties, nuo kurios ji paeina. Kitaip reikia gydytis, kada geltligė paeina nuo ne atsakančio valgio, kitaip kada genda jaknos. Mus bobutės visiems lygiai duoda gerti kokios kuri žino žoles, arba duoda žiurėti į akis gyvos lydekos, pakolaik anoji nenudvės; kitos gi liepia maudyti cibulių lukštų vaniose arba gert morkvų skystimą.

Tas ligonis, pas kurį geltligė pakilo nuo to, kad žarnas jo sugedo ir pertai tulžis negal išsiliėti į žarnas, turi rupintis juo greičiaus patasyti žarnas, idant tulžis vėl galėtų savo keliu eiti. Kuom tai padaryti? Gydytojai tokiuose atsitikimuose duoda šaukštą ricinos aliejaus, ar kitą kokią vaistą viduriams praliuosuoti; nės mat tokiu budu išsivaro iš vidurių viskas, kas netinkamo juose galėjo būti. Po tokiam vidurių išvalymui, įsako ligoniui valgyti tik juo lengvesnius valgymus, kaip štai gerti pieną, valgyti kruopas. liesą mėsą ir prėską sriubą nuo mesos. Daro tai dėl to, kad viduriai ne apsunkinami sunkiais dėl jų valgiais, greitai susveiksta, atslugsta, tulžies skylutė atanka, tulžies skystimas vėl liejasi į žarnas ir geltligė palengva pereina. Kad paskubinti ligos pranykimą gydytojai duoda da ir kitokių vaistų, bet svarbiausias vaistas čion yra atsakantis maistas. Kas nesisaugos su maistu, tas bereikalo gers vaistus, nės vieni vaistai nieko nepagelbės. Prie atsakančio valgio geltligė šitoji, kaip jau sakėmė tankiausia pati, be vaistų pereina.

Visai kitas dalykas, jeigu geltlige apserga girtuoklis, kurio jaknos yra sugedusios. Toki, jau retai pasiseka išgydyti ir tai tik tada, kada liga da nesena yra. Čion pirmutinis vaistas yra pamesti, gėrus degtinę, alų ir vyną. Pamestęs gerti ir imdamas atsakančius vaistus ligonis gali tikėtis ne tiek išgydymo, kaip sulaikymo ligos.

Bet r paprasta geltligė dažnai ilgai žmogų terioja, iki geras daktaras neįsako įsakmu, kaip reikia tokioj ligoj elgtis. Pertai išmintingiausiai kiekviens geltligės paimtas padarys pasirodavijęs su tikru daktaru: tiktai jisai gali greičiausiai atrasti ligos priežastį ir suteik atsakomą vaistą.

Dr.

„Kas tai yra priepuola*).

Musų kaimiečiai daugybę ligų vadina priepuoliu, arba pamėčiu. Sopa galvą, sako, kad tai priepuola. Laužo kaulus reumatizmas, priepuola, girdi, į kaulus supuolė. Apserga kas protlige, tai priepuola. Sopa kam akis, vėl priepuola, ešą į akis susimetė, ir teip šimtą ligų vienu vardu priepuola vadina. Musų kaimiečiai šitame daro teip, kaip ir visi tamsus žmonės; nežinodami tikros ligos priežasties, pavadina ją priepuola ir susiramina, mislina, kad jau liga atrasta. Tai da butų nieko. Nedidelis butų daiktas, kad reumatizmą pavadina priepuola, arba, kad, dykoms mėsoms akise augant, sako, kad tai priepuola, blogiausia yra tai, kad musų žmonelės tvirtai itiki, juog priepuolą gydytojai nemoka išgydyti. Gali tai pagal jų itikėjimą tik burtininkai, avininkai ar kiti panašus apgavikai, kurie gydo užžadėjimais ar rukymais kas-žin kokiomis tenžolėmis.

Tankia atsitinka matyti, kaip sergant reumatizmu, itikėdami, kad tai niekas daugiau, kaip priepuola po kaulus vaikščioja, neina pas gydytojus, bet kreipiasi prie burtininko; ansai tai už žada, tai žolėmis rukina, nuo ko reumatizmas nepereina, bet da labjaus išisene ir nekartą tokis ligonis teip ir paliekti ligoniui ant visados. Arba vėl akių ligas pas burtininkus begydydami ant galo neregiais pasilieka. Toki yra vaisiai nišmanymo.

Pagal teisybę priepuola prigulėtu pavadint tik vieną ligą, kuri paeina nuo apsilpimo nervų, daktarų paprastai vadinama *šoku švento Vito*.**) Apsireiškia ji tuomi, kad ligonis jaja susirgęs negali suvaldyti savo sąnarius. Jo rankos, kojos, galva ir suomuo nuolatos kraiposi ir juda netaip, kad tarytume kas kitas juos vadžioja. Ligonis norėtų ištiesti ranką, o ji tuom tarpu ima ir susilenkia, arba norėtų paimti ką pirštais o pirštai išsitiena. Net ir kalbėti ligoniui sunku, nės nekartą kada ligonis norėtų išsižioti ką pasakyti, burna ima ir iščiaupia. Šita liga yra tai toji priepuola, kurią teip tankiai bereikalo kaltina musų kaimiečiai. Atsitinka ji gana retai. Daugiausia suserga jaja vaikai nuo 5 iki 15 metų.

Priežastčia ligos yra apsilpnėjimas kuno ir nervų; kartais nusišaldymas, arba didelė išgastis ar nusiminimas, ar kitos ligos.

Liga paprastai prasideda išpalengvo. Iš pradžių vaikas pradeda negalėti laikyti rankose paimtą daiktą. Tai išmeta ir sumuša stiklą ar torielką, arba ima nereikalingai veidą kraipyti. Tėvai, mislydami, kad daro tai iš išdykimo, ima bausti ir tuomi tik paskubina ligą. Kada

*) Kitur sako-pamėtis.

**) Lotyniškai *Chorea Minor*.

vaiko visi šanariai ima judėti, tėvai pamato, kad jis tikrai serga.

Pati per savę šita liga yra nesunki visai negydomas ligonis pats pasveiksta po kokių 2 mėnesių. Tie, kurie važioja ligonį pas burtininkus, tik sukankina ligonį ir apsunkina jo ligą. Gydytojai atsakančiais vaistais gali palengvinti ir sutrumpinti ligą.

Dr.

Kiti gydytojai-lietuviai mums sakė, kad verčiausiai but žodį *priepuolą* visai išmest iš lietuviškų ligų vardų, nės tas vardas lygiai gali pritikti prie daugelio ligų, kaip štai-prie *histėrijos*, prie *neurasthenijos*, prie *epilepsijos*, prie *mažosios chorejos*, abelnai prie visų *nervozų*.

Rd.

•Ka daryti, kada pirštą suka.

Nevienam turbūt teko nusimušti, ar pasi-pažinti, ar šėip tik išidurti pirštą. Vieniems iš to nieko neesti, o kitiems po kelių dienų pirštas pradeda tinti ir teip sopėti, juog ligonis nē dienomis, nē naktimis neturi kur vietos sau rasti. Musų bobutės mėgina tada dėti tai zuikio (kiškio) tai barsuko taukus, sako tai pratrauks, bet viskas tas nieko negelbsti; ligonis prasikakina kokią nedelį, pakolaik sopulys pratrūksta ir puliai išbėga. Bet tada pasirodo, kad opa negija. Tik po keliokai dienų kartais ir mėnėsių kada šmoteliai kaulo išeina, rona pradeda gyti, bet nekarta pirštą arba pritraukia, arba galas jo nupusta. Musų bobutės tada sako, kad kirmėlė pirštą ēda. Tuom tarpu ten jokios kirmėlės niekados neesti, visas dalykas tame, kad puliai ilgai budami piršte supudė kaulą ir ansai turėjo šmočiukais ištrupėti.

Geriausia daro tie, kurie truputį palukėja eina pas gydytoja ir duoda prapjauti sopamąjį pirštą ir išleisti pulius. Sopulys tada užgyja i kelias dienas. Laukti ir kėsti pakolaik sopulys pats pratrūks yra nišmanymas, nės pakolaik puliai prapudo storą piršto kailį o da stipresnę plėvę ēsančią po kailiu, tad kaulas jau buna gerokai supuvęs ir sopėjimui pratrūkus kaulas šmoteliais turi išeiti. Teipo-gi blogai daro tie, kurie mėgina adatomis pradurti tą sopėjimą. Tokiu durimu tik sopėjimą sau pasididina, nės čion reikia prapjauti gerą plyšį, per kurį puliai laisvai galėtų išeiti. Nieko negelbsti nē tepalai, kuriais nekurie deda, tikėdami, kad anie greičiaus ištrauks pulius per kailį. Tokių vaistų, kurie ištrauktų pulius nėra, o jei kas ir sako, kad toks ar tokis vaistas ištrauks pulius, tas yra melagis ir meluoja arba per savo nišmanymą arba tik dėl to, kad piningus nuo ligonių iš-traukti.

Geriausia ir išmintingiausia daro tie, kurie pirmą ir antrą dieną deda ant piršto skadure-

lius pavylygtus i šiltą vandenį. Nuo jų skau-dėjimas susimąžina ir puliai greičiaus pasidaro, pertai greičiaus galima duoti prapjauti.

Musų maters labai bijo prapjovimo, bet baimė ta yra bereikalinga. Tegu pjaujant ir skauda, bet verčiaus pakėsti skaudėjimą 2 ar 3 minutes, negu ainanuoti per 8 ar 9 dienas. Mat po perpjovimui sopėjimas tuojaus pereina,

Nekurie namiškiai, matydami kentėjimą ligonio, pats bando aną pagelbėti, pats stengiasi prapjauti sopamąjį prištą ir pjauja tankiausia britva, bet iš to nieko neišeina, prapjauna tik paviršium, o liki pulių nedaeina. Prapjauti čion galima tiktais smailu peiliu ir tai reikia išmėgti kuomet iki kaului ir prapjauti gerokai. Tai gali padaryti tik tas, kuris žino kaip tai darosi t. y. tikras gydytojas.

Dr.

•Apie senumą žemės ir gyvasties ant žemės.

Karaliaučiaus piliozopas Kantas, o paskui jį prancuzų mokslinčius Laplas sutvėrė šitokią nuomonę apie žemės atsiradimą:

Žemė yra atitrūkusi saulės dalis, išpradžią turėjo būti nuo karščio sutirpusi i dują (garą) ir skystimą; saulė da ir dabar susideda ne iš kietų dalių, bet iš nišpasakytai karštų garų ir skystimų; ataušdama pamažu viršutinė žemės dalis ėmė stengti, tirštėti, iš to pastojto toliaus kieta pluta ant žemės; atvėsęs oras ėmė lietu išduoti, ant sukiėtėjusios žemės plutos atsirado marios, kurios išpradžią galėjo but visą žemės paviršių užėmusios. Nelygiai stengdama žemės pluta turėjo nekuriose vietose įlinkti, kitose iškilti — pasidarė žemumos ir augštumos; i žemumas tuojaus subėgo vanduo ir tokio budu pastojto sausumos ir jurės.

Žemės gilumose da ir dabar baisus karštis viešpatauja. Yra ant žemės daug kalnų, vulkanais vadinamų, kurie kartas nuo karto išmuša iš savės galybes sutirpusių akmenų ir kitokių žemės veislių. Kiek tai karščio reikia, kad akmenį i skystimą sutirpinti! Karštos vandens versmės, mušančios iš žemės nekuriose šalyse, teipos-gi parodo, kad žemės gilumose da ir dabar didelei karšta. Kas buvo giliose anglių kasty-nėse, tas irgi turėjo patėmyti, kad juo gilyn i žemę leidiesi, juo karštyr darosi. O karšta tenai dėlto, kad žemė savo viduriuose da ne-paspėjo atvėsti, kaip tai atvėsęs jau yra josios paviršius.

Suprantamas daiktas, kad išpradžią ant žemės per karštį negalėjo but nē augalų, nē gyvulių. Tą patį sako ir mokslas apie žemės sudėjimą arba *geologiją*. Betyrinėdami kalnus, upelių krantus, gilius šulinius, kanalus, kalnų išlandas, kastynes, berinkdami visokias senovės

liekanas — mokinti žmonės dažnai dabar aiškiai gali apskaičiuoti, kas dėjosi ant žemės prieš šimtus tūkstančių metų.

Daeitas daiktas, kad daugumas šios dienos žemės sausų vietų net po kelis kartus buvo marių užimta. Marių drumstumai nusistodami ant dugno per metų metus padarė visus sluogsnius dumblo, kreidos, kalkių, molio, smilčių ir kitokių uolų, kuriose randasi ir palaidotos liekanos gyvulių ir augalų buvusių tuomet ant žemės. Tie sluogsniai nekuriose vietose guli vieni ant kitų ir juose atrasta parmainų liekanos tai sausumos, tai marių gyvasties. Matyt vanduo atstodavo nuo tų vietų, tada imdavo veistis sausumo augalai ir gyvuliai; o po šimtų ar tūkstančių metų vanduo vėl užeidavo, tada vėl imdavo krauti sluogsnius visokių marių dalykų. Rasta vietos ant žemės, kur vandens buta ir atstota po keles dešimtis sykių.

Suprantama, kad kas giliaus žemėj rasta, tai turėjo ir pirmiausia būti ant svieto; teip yra bent didelė didumojo atsitikimų. Taigi, pačiuose apatiniuose žemės sluogsniuose neranda jokių ženklų gyvasties, toliau ima atsirasti ženkli mažytėlių augalukų, da toliau pradeda rodytis busena irgi labai smulkių gyvulokų veislės jų dabar jau beveik nepasitaiko ant žemės. Augščiausias kylant jau aišku, kad žuvių su stambiais žvynais buta. Žemė Europos buvo tuomet puikiais milžiniškais miškais didelių paparčių ir palmų apsidengusi — jie dabar auga tik karštuose kraštuose, Europoje buta šilta net tose vietose, kur šiandien per ištisus metus ledai suspaudę žemę laiko — teip, ant šiaurinių jurių salų, kur dabar žmonės per šaltį negali gyventi, tuomet didelių girių su šiltų kraštų medžiais buta.

Da augštesniuose sluogsniuose rasta liekanos didelių varlių, vandeninių driežų, kurių ilgis iki 60 pėdų išnešdavo. Tai vis guli storuose kreidos sluogsniuose. Augalai tosios gadynės irgi jau kitoki — nyksta anie milžinai paparčiai, palmos, atsiranda skujuoti medžiai, o paskesnėse eilėse tos gadynės pasirodo jau ir lapuoti medžiai.

Žmogaus busenos da vis nėra nė ženklo. Potam (jau arčiaus prie žemės paviršiaus) atrasta ženkli keturkojų-žindiančių, teipogi paukščių ir čerėpų. Europoj jau neteip šilta. Tos gadynės gyvulių nekurios veislės ir šiandien da randasi ant žemės.

Ko tolyn, to Europoj ir šiaurinėje žemės pusėj darosi šaltyn. Medžiai mainosi — aržuolas, alksnis, klevas, beržas užima vietą anų palmų ir skujinių medžių; augalai ima viešpataut jau maždaug toki, kaip ir dabar ką pas mus esti. Bet da gyvulių buta tuomet daug kitokesnių, nėg dabar esama. Musų šalyse buvo

tada milžinai keturkojai — mamutas, mastadantis, noseragis. Nekurie iš jų ir šiandien šiltoje šalyse gyvena.

Toliaus da šalčiaus mus šalyse pasidaro. Pagal augalus ir gyvulius Europa vis labiau artinasi prie šių dienų gyvasties. Urvinė meška, liutas (levas), slonius, arklys, briedis tauras, žubras — ima viršų ant kitų.

Galop šios gadynės didesnė dalis šiandienykštės Europos po jurėmis gulėjo, o milžiniškos lytis iš šiaurų atėjusios lyg ledų kalnai plaukė ir sutirpdamos leido ant jurių dugno akmenis nuo Finlandijos ir Švedijos kalnų atplėstus. Ledai tuomet netik jūrėse pluduriavo, bet ir sausumos didelių plotus buvo užėmę, leisdamiesi pamažu nuo augstumų į žemesnes vietas. Kartu su ledais riedėdavo ir dideli uolų gabalai. Da ir dabar ant uolų Finlandijos žymų rievės išbrūzintos tų ledinių upių. Akmens, kuriuos šiandien Lietuvoje matome, arba su milžiniškomis anomis jurių lygtimis atkeliavę, arba anų ledinių upių atnešti. Ant nekurių Lietuvos akmenų da ir šiandien auga tos pačios samanės, kurios veisiasi ant Finlandijos uolų. Tai, iš kur tie akmenys pas mus atsirado!

Laikas tasai, kada didesnė Europos dalis buvo ledais nuklota vadinasi *ledine gadine*. Tikta sluogsniuose šios gadynės pirmąkart randame žmogaus pėdsakus Europoje. Nekuriose Švedijos vietose sujieskta po tokiais ledų gadynėj atneštais akmenimis ugnievių iš akmenų sugrįstą su anglimis. Gyvuliai ugnies sukurti nemoka, taigi turėjo tenai žmogus tą ugnį kurenti. Toliaus randasi jau vis daugiau visokių liekanų rodančių žmogaus buvimą ant žemės. Rasta terpu kitų dalykų sutriuškinti žmogaus kaulai, kaip kur apdeginti ir suskaldyti, ypač tie, kurių viduruose smegenys esti — pagal tai mena, kad mūsų šalies pirmininiai gyventojai ir žmogieną valgyt nesibaisėjo. Gal nuo tų laikų pasiliko pasakos apie raganas ir devingalvius, kurie žmones ēsdavo.

Tie akmeniniai kirvukai, perkuno kulkomis vadinami, tai teipogi yra liekanos žilos senovės, žmogaus rankomis padaryti ir turbūt pirminių žmonių, kaip ginklai vartojami, kada žmogus da nė variaus, nė geležies nepažino. Tada buvo vadinama *akmeninė gadynė*.

Dabar klausimas, kiek laiko praėjo nuo atsiskyrimo žemės nuo saulės. Apie tai niekas nieko tikro negali pasakyti. Tiek tik galima tarti, kad tai reikėtų skaičiuoti bent milijonais metų.

Kiek-gi laiko nuo atsiradimo pirminių ženklių gyvasties ant žemės? Ir-gi milijonai metų! Na tik pamislykit! — Nekuriose Anglijos dalyse atrasta į 150 sluogsnių akmeninių anglių viens ant kito, perskirtų storomis eilėmis žemės

veislių, o ant pat viršaus guli pluta kreidos į 1000 pėdų gilumo. Juk tosios anglys pasidarė iš anų milžiniškų girių. Kad tai teisybė, tai rodo liekanos medžių lapų atsimušusių ant anglių, teipos-gi aiškus medžio strikas užsilikęs ant nekurių anglių gabalų.

Kiekvienas anglių sluogsnis, tai kitąsyk buvusi visa giria. Giria juk turėjo išaugti, ant jos turėjo vanduo užėti (marios), užpilti dumbļu, užlyginti; po tam turėjo marios vėl nueiti šalin, idant vėl galėtų nauja giria uželti, kurią pamažiu ar staigu vėl pasemdavo vanduo užnešdavo, atstodavo ir teip toliaus iki 150 kartų! Taigi, ta vieta net 150 paskandų pakėlus!

Reikia da priminti, kad toji ant visų tų anglių sluogsnių gulinti kreidos galybė į 1000 pėdų storio ir-gi ne staigu išdygo. Ugi ar žinote, kas tai yra kreida ir kaip ji pasidarė? Jinai susidėjus iš smulkių smulkiausių kevalėlių mažytėlių šmalžiukų, kurių per baisybę metų krista ir krista iš vandens ant marių dugno, iki neprisirinko tų „lavenų“ net tukstantis pėdų storio. Kaip marios nuseko, tai pasiliko kreidos galybė. Kiek tai metų reikėjo, iki atsiliko tasai darbas! O kada ant tos vietos buvo marios, niekas nė raštuose, nė pasakose nevat nemini! — Pridėkit tai prie aros sumos!

Na, o kiek šimtų tukstančių metų praėjo iki atsiradimui tos pirmosios girios, iš kurios pastojo gilesnioji anglių eilė! Juk išspradžių apsirėškimo ant žemės gyvasties nebuvo didelių girių; buvo tik mažytėliai augalukai ir labai nedideli žemesnių pavidalų gyvuolukai. — Tai-gi da turime pridėt prie kito galo tos sumos daugybę metų — tada bus pilnas skaičius laiko nuo pradžios apsirėškimo gyvų daiktų ant žemės.

Pertai, ne melas, ne svajonė mokintų vyrų tie apskaitymai, kad nuo to laiko jau praėjo tukstančiai tukstančių metų!

O nuo kaip senei gyvena žmogus ant svieto? Mes žinome, kad pabaigoj ledų gadybės žmogus jau buvo Europoje. Nuo tos gadybės vieni skaito į 600000 metų praėjus, kiti mokinti vyrai tą sumą numažina iki 200 tukstančių metų, taigi tikro skaičiaus čionai negalima paduoti. Vis-gi galima spėti be didelio apsirėškimo, kad žmogus ant žemės jau bent keles dešimtis tukstančių metų gyvena.

Teisybė, Raštas Šventas paduoda tik į 7000 metų nuo sutvėrimo žmogaus praėjus. Bet Raštas Šventas labai apskritai metus paduoda, kaip kur aiškiai matyt praleista kelių eilių metai, ir abelnai Raštas Šventas turėdamas kitokius siekius nelabai apstoja apie paduodamus metų skaičius. Raštas Šventas daėjo mums keliuose pavidaluose: imkim tris svarbesnius 1) Senovės žydų kalboj, 2) griekiškai išverstą 70 mokintų Aleksandrijos žydų ir 3) Samaritonišką. Kiekviens paduoda kitokius

metus. Teip nuo sutvėrimo žmogaus iki griektvaniui Šventas Raštas žydų priskaito 1686 metus, o R. Šv. tų 70 mokslinčių (septuaginta) paduoda 2242 metų, o samaritoniškas Šventas Raštas padaro tik 1397 m. Kuris iš tų trijų tekstų paduoda tikriausias žinias, jokių būdu dabar negalima žinot. Pertai Raštas Šventas negali but skaitomas tikru šaltinių dėl apskaitymo žemės ir žmogaus veislės senumo. Dabar jau mokinti kuningai ir-gi nieko nesako prieš moksliskus darodinėjimus mokslu apie žemė-archeologijos, geologijos ir paleontologijos, nor tie ir ne visados sutinka su Raštu Šventu. Žinias apie Raštą Šventą ir keletą kitų dalykų šitam straipsniui ėmiau iš knygos parašytos kunigo daktaro Platzo.

Ant užbaigimo noriu da dvejetą žodžių mesti apie žmogaus atsiradimą. Vienas labai mokintas Anglijos vyras Karolius Darvinas paleido į svieta knygą, kur darodinėjo, kad žmogus ir beždžionka yra lyg brolevaikiai, nės turėjo paeiti nuo abelnų tėvų, kurių jau šiuom tarpu ant žemės nēr. Teisybė, kiekviens, kuris matė beždžionką, turėjo užtėmyt, kad sudėjimas jos kuno didelei panašus į žmogišką. Ale panašus į žmogų pagal kuno sudėjimą ir kiti gyvuoliai; net paukščiai, driežai ir varlės su žuvimis, matomai, sutverti pagal vieną planą: visi turi strėnkaulį, šonkaulius, smeginis ir kitas įtaisas kuno panašiaus. Atrasta teipos-gi žemės gilumose ir urvuose žilos senovės gyvuolius, kurie sykiu išrodo ir žuvis ir driežas, kiti vėl — driežas ir paukštis viename kune, nės turi sparnus ir driežo uodegą. Tai yra lyg darodymas, kad iš žuvų pastojo driežai, o iš driežų paukščiai. Menant toliaus izeitų, kad iš paukščių, ar varlių, ar driežių pasidarė keturkojai, kurie per daugybę metų persikirstė į daugybę pavidalų, iš kurių paėjo veislė dvikojų (dvirankių), t. y. žmonių ir beždžionių. Teip minė Darvinas ir jo pasekėjai. Bet nuo išleidimo Darvino knygos perėjo jau 40 metų, o tikrų darodymų, kad žmogus ir beždžionė turėtų abelnus sentėvius, niekas neatrado iki šiol. Niekas niekur neiškasė kaulų, kurie tikėtų ir prie žmogaus ir prie beždžionės.

Tai-gi, ikišiol mokslas nieko tikro apie paėjimą žmogaus negali pasakyti ir lyginti žmogų prie beždžionių brolevaikio ar brolio neturi tiesos!

Driežas.

Korespondencijos.

✓ Vilnius. Nesenei archierėjus pašventino vietą ant pastatymo paminklo žinomam kraugerui buvusiam Vilniaus general-gubernatoriui Muravjovui-Korikui. Jau per kelis metus maskolių tamsunai rinko piningus ant to paminklo, anais metais didelę dalį surinktų

pinigų buvo pasivogęs ir pralėbavęs sunus Vilniaus general-gubernatoriaus Kochanovo; gal per tai ir užsivilkio rinkimas pinigų, ale vis-gi dabar jau susidėjo tiek pinigų, juogei gali pradėt statyt pamatus tam paminklui.

Abelnai dirba paminklus dideliems žmonių geradėjams. O Muravjovas-Korikas apart vargų ir bėdų dėl mus šalies nieko daugiau nepaliko. Tik jam mes galime padėkavot už uždraudimą lietuviškos spaudos, už suspaudimą katalikų, už pripildymą mus šalies maskoliais-pašlemėkais. Jei kam gerai iš malonės Muravjovo, tai tiems maskolpalaikiams - pašlemėkams. Dėl pačios Maskolijos Muravjovas prirėngė kelis milijonus neapkenčėnų jų žmonių.

Už ką-gi jam stato paminklą?

— 5 dieną lapkričio mėnesio tapo apgarsinta, kad Vilniaus gimnazijose malda prieš mokslą ir po jam dėl mokintinių katalikų bus skaitoma *lotyniskai*.

✱ **Iš Panevėžio** pareina žinia, kad 20 dieną (naujojo skaičiau) rugsėjo mėnesio šių metų ant pravoslaviškų kapinių buvo atlaikyta maldos (pannichida) už dusias palaidotų čionai maskolių užmuštų malšinant lenkų sukilimą 1863 metų. Priegtam buvo sumesta 147 rubl. 10 kap. ir atiduota popui ant aptvėrimo palaidojimo vietos ir ant pastatymo pamatų paminklui tiems kareiviams. Lai sav statosi mus burliokai paminklus, lai gėrisi savo kraugeriškais darbais. Nepavydim mes jiems tokių dalykų!

✱ — 1895 m. buvęs general-gubernatorius Vilniaus, žandaras, Orževskis buvo nubaudęs ant 25 rublių kunigą Juožą *Balčiuną*, Kelmų vikarijų (Kauno gub.), už pašventinimą kryžiaus. Bet kun. Balčiūnas pasiskundė senatui už uždėjimą tos neteisingos baudmės. Dabar rudenį šių metų (1897) senatas liepė atiduot kunigui paimtus jau tuos 25 rublius. *Šventragis*.

✱ **Griškabudis.** Bažnytėlė Griškabudyje medinė, nedidelė, jau pusėtinai pastovėjus, bet viduj da graži. Negalima pagirti mūsų prabaščių kn. kanauninką už gerą rūpinimąsi apie bažnyčią, nės nenori nė tų akmenų išlyginti pas bažnyčios duris, ant kurių žmonės neretai suklumpa, arba gali net ir koją išsisukti. — Į tą bažnytėlę vasarą per atlaidus, susirenka daugybė svieto. Suprantama, juog į bažnyčią negalimas daiktas visiems sutilpti, ir daugumas žmonių per sumą esti ant šventoriaus, ant čepat esančių kapinių, arba net ant rinkos prie šventoriaus durų. Tuomtarpu, tai yra, kada daugumas žmonių iš gilumos širdies karštai meldžiasi, — ne naujiena išgirsti balsiai rėkiant: „Galvijai! begėdžiai! bedieviai! Ar neisit į bažnyčią!“ Daugeliui jau turbūt nereikia sakyti, juog tai yra žodžiai Griškabudžio kanauninko. Buvo atsitikimai, kad ir nuo

šventoriaus varė žmones į bažnyčią, gruste prisigrudusią jau.

Bet tas dvasiškas piemenėlis ne tik tai tokius baudžia. Jis baudžia ir tuos, kurie skaito lietuviškas knygeles ar laikraščius. Jau nuo kelinto girdėjau, kad pajutęs kanauninkas, jei kas skaito lietuviškas knygeles, stačiai šaukia pas savę ir tyčia gerai apibara. Nekalbant jau apie jo laukus ir naudą iš jų, jam ir kišenių niekad nepripildo tie jo „galvijai“. Nesenei vienas man gyrėsi, kad vos-ne-vos *suderėjęs*, kaip jam reikėjo už šliubą mokėti. Meta, esą, atgal ir gana dešimtinę, reikalaujamas apie trysyk daugiau (dabar tikrai nepamenu, kiek buvo siulyta ir kiek reikalavo, tik žinau, kad apie trysyk daugiau reikalavo). Vis tik barasi, besikratydamas: „Ant gazietų, ant bedieviškų raštų, tai tu turi pinigų, o už šliubą tai tau javai neužderėjo.“ Jis tą merginą kaip imanydamas draudė, kad neitų už jo gaudindamas ją, juog ans ištvirkijęs ją bedieviškais raštais. Da daug ką girdėjau apie kanauninką, bet nerašysiu, nės aš arba tikrai apie tai nežinau, arba gėda ir minėti.

Toki kunigai neišmokina, bet sugadina žmones, sulaiko nuo apsišvietimo ir, teip sakant, dvasiškai ištvirkina — juos. Išmintingesniems kunigams reiktų pastatyt sau už šventą pareigą tokius „prabaščius arba kunigus raštais ar gyvu žodžiu atvesti ant tikro kelio, kad jie nežūrėtų ant savo brolių, kaip ant galvijų, lupdami nuo jų nors ir paskutinį, sunkiai uždirbtą skatiką ir kimšdami į savo bedugnį kišenių.

Pipiras.

✱ **Bartininkai** (Suvalkų gub. Vilkaviškio pavieto). Atspaudinta „Garsė A. L.“ vyskupo Strašynskio dekretas apie reikalingas permainas Bartininkų bažnyčioje, išleistas 11 dieną rugpjūčio (septemberio) 1838 m. Tame dekrete, ant dviejų pusių lakšto parašytam, net kelis kartus persergėta, kad rytmetinės, vakarinės maldos, giesmės „Šventas Dieve“, „Aniuolas Dievo“, „Aktai vilties, meilės ir gailestis“ — Bartininkų bažnyčioje reikia atlaikyti *lenkiškai*. Apart to kunigui vikariui vyskupas Strašynskis išreiškia savo malonėjimą, kad pramokintų špitolės namuose nekurios vaikus lenkiškai skaityti ir pradžios tikėjimo, kitaip, girdi, pritruks žmogaus mokačio prie mišių patarnaut. Apie tai, kad kas nors būtų bažnyčioje lietuviškoj kalboj atlaikoma, tame „dekrete“ nės nė žodžio. Apie pamokslus teipog-gi nieko tenai nepaminieta. Kaip juos sakė, tikrai nežinia, ale turbūt lietuviškai. Kaip matyt išlikusios lietuviškos knygutės su poteriais ir maldomis rytmetinėmis ir vakarinėmis, ant kurios pasirašyta „Ks. Rzepnicki“ — prabaščius miręs prieš atvažiavimą Strašynskio, — pirmiaus poteriai ir maldos, turbūt, buvo lietuviškai atlai-

komos, o vyskupas Strašynskis tai savo „dekretu“ uždraudė. Pamokslus-gi lietuviškus nišdriso, matyt, išnaikinti.

Dėlto, kurie nepažįsta Bartininkų apygardos, reikia dadėti, kad visoj toj parapijoje 1838 metuose lenkų tuomet visiškai nebuvo, nės dvaruose sėdėjo totoriai, o kaimuose lietuviai, dabar tai bent jau keli dvarponiai atsirado lenkai, o tada nė tų nebuvo. Taigi kuonaišikiausiai matyt jau iš to vieno „dekreto“, kad vyskupas Strašynskis lietuvius prisispyręs i lenkus vertė! Kad ne jo tas lenkinimas, tai tikrai dabar ne reikėtų lietuviams su „lenkais“ bažnyčiose ginčytis!

Raudonius.

Suvalkų gub. Ligonbučiai ir daktarai rundavi. Kiekvienam pavieta Suvalkų gub. rundas, žinoma, už žmonių piningus už kokių trijų metų žada įtaisyti po ligonbutį ant 10 ligonių, po daktarą, akušerką ir felšerį. Jiems visiems mokėsis algos, bus duota gyvenimai, kuras ir šviesa, o už tai turės jie žmones dykai gydyt. Apart to kokiose 2 vietose pavieto bus įtaisyta vietos, kur daktaras kasnėdėl atvažiuos ir priiminės ligonius. Plocko gubernijoje tie rundavi daktarai bus užvesti jau 1898 metuose.

O kiek tai kaštuos pavietui? Plocko gubernijoje ant 1 ligonbučio, 1 daktaro, 1 akušerkos, 1 felšerio ir ant 1 vietos paviete ligoniams priimti paskaityta apie 3200 rublių. Pagal aprokavimus padarytus mūsų gubernijoje tai pareis daug brangiau, nės i 5000 rublių.

Nors ant viso pavieto permaža yra vienō tokio daktaro ir vieno tokio ligonbučio, ale vis-gi tai but geriaus, nēg nieko, jeigu tik valdžia ne ims brukti ir i tas vietas maskolių. Tada but tik bereikalingai piningai išmesti ant to. Kauno gubernijoje jau yra toki „Selski“ maskoliai-daktarai, tai iš jų žmonės suvis mažai naudos teturi. Maskolijoje ir-gi jau nuo senei yra toki valdžios apmokami daktarai, ale jų ten daug daugiaus, nēg rengiama pas mus. Tenai žmonės suvisai dykai gydosi ir dykai liekarstas gauna. Pas mus žada imt nuo ligonio po 10 kap. ant liekarstų.

Žiurys.

Marijampolės ligonbutis 1896 metuose turėjo 24 lovas, 283 ligonius; užlaikymas kiekvieno parėjo po 47,7 kapeikos ant dienos; išviso-gi išleista ant reikalų ligonbučio per metus 4178 rubl. 38 kap., ateigos-gi gauta tik 3379 rubl. 76 kap.

Iš atskaitos matyt, kad Marijampolės ligonbutį per 1896 metus net 64 ligoniai buvo su sifiliu, priegtam naujai apsigirusių buvo 10, o seniaus apsikrėtusių 54. Visuose 5 kituose gubernijos ligonbučiuose per tuos metus buvo iš viso tik 47 sifilitikai. Teisybė, i Marijampolės ligonbutį renkasi ligoniai net iš trijų

pavietų, ale vis-gi parodytas sifilitikų skaičius (64) parodo, kad ta bjaurioji liga apie Marijampolę daugiaus išsiviešpatavus, nēg kur kitur Suvalkų gubernijoje. Apie tai jau buvo minėta bene 8 „Ukininko“ šių metų. Marijampolės ligonbutis turi savo nepajudinamą kapitalą Varšavos banke, 11976 rublių 62 kap.

Ant pastatymo ligonbučio Vilkaviškyje yra padėta kapitalas 7792 rubl. 55 kap. Bet tai net ant pastatymo namo yra per mažai.

Ant įtaisymo ligonbučio Naumiestyje yra 705 rubl. 30 kap. Ant įtaisymo pavargusių vaikų prieglaudos namų Marijampolėje yra 288 rubl. 70 kap.

Dėl užlaikymo sergančių proto ligomis, tokių, kurie da duoda viltį ant išgyjimo. Suvalkų gubernija turi 24 lovas Tvorkų proto ligonių ligonbutyje palei Varšavą. Ant užlaikymo tų 24 lovų visa gubernija moka 18026 rublių ant metų.

Apie vaikų prieglaudas noriu da porą žodžių mesti.

Nekursai lenkų geradėjas grafas Kickis jau kelioliką metų atgal buvo palikęs apie du milijonų rublių ant įtaisymo naudingų užvedimų Lenkų Karalystėje. Terpu ko kito buvo užmanta už tuos piningus įtaisyti kiekvienoj gubernijoje Lenkų Karalystės po 2 prieglaudas, vieną vaikams, kitą mergaitėms, kiekvienoj kad butų po 500 asabų. Tose prieglaudose butų mokinę neturtingus vaikus pradžiū mokslo ir amatu. Buvo jau net gauta daleidimas nuo Vidaus reikalų ministro Tolstojo, ale nepatiko tai buvusiam Varšavos mokslo apielinkės kuratoriui *Apuchtinui*, ir jisai uždėjo savo leteną ant to naudingo užvedimo; įsteigti tas prieglaudas valdžia nedaleido. Kad ne Apuchtinas, tai suvalkiečiai dabar jau turėtų 2 puikias prieglaudas dėl pavargusių vaikų!

Tikiuosi, kad ponas Redaktorius patalpīs i laikraštį šias kelias žinutes.

Epušė.

Šakiai (Suvalkų gub.). Mūsų daktaras Staugaitis surinkęs nno pažįstamų keletą rublių (apie dešimtį) nusiuntė i Varšavą ant apmokėjimo įrašų už neturtingus mokintinius.

Pašalpa, ypač da einantiems i mokslus, labai pagirtinas dalykas. Reikia pagirt už tai ir paminėtą darbą daktaro Staugaicio bei tu, kurie davė ant to piningus.

Ale vis-gi negali užtylėti, kad mus šelpikams tolymų varšaviečių kur-kas labjaus pritiktų atkreipti savo pašalpas ant artymesnių varguolių. Štai Marijampolės gimnazijoje irgi randasi kas pusmetis keli neturtingi mokintiniai, kuriems labai sunku buna tuos įrašus (140 r. ant metų) apmokėti.

Prie kitų gimnazijų, girdėt, yra tam tikros draugystės, kurios renka piningus ant šelpimo

neturtingų mokytinių. Mus-gi Lietuvos gimnazijos beveik visai apleistos visokių geradėjų. Štai Marijampolėje, ar Suvalkuose ir kituose miestuose bei dvaruose gana rastusi pasiturinčių žmonių, kuriems išmesti ant metų keletą rublių visai menkas daiktas būtų; o vienok kuone visai nesirodo geradėjai, kuriems rūpėtų geri abelnai dalykai. Jau visai, matyt, mūsų ponai (lenkai daugiausiai) išėjo iš veislės — nieks jau jiems daugias nerupi, kaip tik jų pilvo ir ramumo dalykai.

Vai reikia, mums reikia gerų žmonių!

Kielė.

✓ **Iš Trakų** pavieto, Vilniaus gubernijos rašo i „Vienybę“, kad Kalvių parapijos bažnyčioj naujas kunigas NN. buvo įvedęs šimet lietuviškas giesmes ir lietuviškus pamokslus. Prieš tai visas buvo lenkiškai, nors lenkų tik kokia 50 šeimynų yra viso parapijoj. Prieš kunigą NN. lenkai ėmė visaip kilti, skųstis valdžiai. Džiakonas, nežiurėdamas ant žmonių meldimo, su asesorium ir su keliais raudonsiuliais išvezė kunigą NN., turbūt, i kalėjimą. Ant jo vietos atsiųstas lenkiškas kunigas. Jo lietuviai teip neapkenčia, kad net prašymus pas gubernatorių padavė, idant duotų jiems kunigą lietuvi. Kas iš to išeis, da nežinia.

✓ **Puolios** miestelyje žydai sudegino monopolinę karčiamą. Užstojus monopolui žydėliai baisiai susikrimto. Da mislyjo jie, kad žmonės nusipirkę degtinės krautuvėje ateis pas juos išsigerti, ale dabar pasirodė, kad už pavelijimą gerti pas savę žydas turi 25 rublius koros užmokėti.

J. Piemenėlis.

Iš Žemaitijos nekursai p. Jan Syrokomla paduoda žinią apie bajorus ir „litvomanus“ žemaičių i lenkišką užrubežinį laikraštį „Przegląd Vszzechpolski“. N. 17. Rašo jisai, pasak „Garso“, labai negardžiai apie lietuvius apšviestunus, pravardžiuodamas juos litvomanais“. Bajorai, girdi, yra menko apšvietimo ir menkai supranta savo padėjimą; katalikystė ir lenkystė pas juos tai beveik vis tiek; pertai labai jie (bajorai) neuškenčia kunigų-litvomanų. Šitie-gi nepriimdami lenkystės patenka i maskolystės nagus, arba šalinamiesi ir nuo lenkų, ir nuo maskolių, o neturėdami nieko gero lietuvystėje. Pastoja lyg laukiniais žmonėmis, netinkančiais i draugystę. Tai-gi toki kunigai, pagal tą rašėją, yra blėdingi draugijai, nės bajorus nuo katalikystės atstumia ir netinka . . . . prie susigėrimo ir prie kortų turbūt . . .

Tai-gi, matome, koksai kvailas yra užpuldinėjimas to p. Syrokomplės ant kunigų-lietuvii.

Ne geriaus jisai atsišaukia ir apie svietiškus lietuviškus inteligentus. Šitų visame krašte

priskaito tik apie 100. Jie, esą, nieko gero nemokina, tik viską peikia: sodiečiai jų mokslo neklauso. Gerai tiktai, džiaugiasi rašėjas, kad jų labai mažai, pertai nedaug da jie blogo gali padaryti.

Teip rašo ponelis Syrokomlė. Tautija jisai niekus, ar nesuprasdamas mūsų norų, ar tyčia per savo bjaurumą . . . Ne vertėtų mums apie tai nė minėt. Ale matote, yra labai daug Lietuvoje tokių ponų-lenkų, kurie kad primanytų, tai ugne ant kiekvieno lietuvio spjautų. Vieni lenkai mums negali dovanoti, kad mes nenorime i lenkus virsti; kiti-gi lenkai arba sulenkėję lietuviai pyksta ant lietuvių, kad jiems lietuviai kelius užstoja lupti kaimiečius. Sėdėjo sau jau daugelį metų lenkas daktaras, lupo sodiečius lietuvius, laikė juos per galvius, ir buvo gerai. Ale štai atsirado šale jo jaunas „litvomanas“ daktaras ir ėmė su kaimiečiais žmoniškai apsieit. Na anam „lenkui“ ir piktumas, kad jojo viešpatavimui galas atėjo. Teip darosi ir su kitais mūsų „lenkų“ ponais. Ir pramano jie visokius bjaurius paskalus ant lietuvių, buk šitie su maskoliais eina išvien, buk jie i Dievą neįtiki, buk lenkus suėsti nori, ir teip toliaus.

Yra terpu lenkų ir dorų žmonių, bet jie apie lietuvius daugiausiai dasizino tik iš raštų ir iš kalbų anų pašlemėkų. Teip, lenkiškas Varšavos teisus šėip laikraštis „Głos“, perskaitęs kur apie užmetinėjimus lietuvių lenkam (pagal to laikraščio neteisingus patyrimus), dergia už tai „Ukininką“, nors tame laikraštyje ne buvo rašyta tų užmetinėjimų.

Bet mums lietuviams iš to išeina tik vienas pamokinimas: nelaukti jokios pagalbos ši uom tarpu nė nuo lenkų, nė nuo kitų, bet tikt pasitikint ant savęs rupintis patiems savo reikalus atlikti. Lenkai da nepasirodė lietuvių draugais, ikišiol jie buvo mūsų priešiais, ir tai ne per mūsų kaltę.

Vansockis.

Iš Prusų Lietuvos.

✓ **Tilžė.** Šią vasarą 18 d. liepos buvo Klai-pėdoje „Byrutės“ šventė, buvo atlošta drama „Ponas ir Mužikas“. Atvyko ant šventės daugelis lietuvių iš apylenkės ir Tilžės lietuviai su dviem garlaisiais. Šventė išpuolė labai gerai, lošikai dramos už atložimą rado tarpu lietuvių ir atvykusių vokiečių didį pritarimą. Draugystės viršininkas laikė kalbą ir savo kalboje nurodė ant to, kaip ir Prusų lietuviai jau pradeda giminiškas šventes švesti; jis savo kalbą užbaigė su žodžiais: „Kaip kitos visos giminės taip ir lietuviška giminė tur tą teisybę ant svioto gyvuoti.“

Draugystė „Byrutė“ ketą 20 vasarį 1898 m. pagal naujį skaičių savo šventę atlaikyti Tilžėje

mesčionių bute „Bürgerhalle“ su muzika, lietuviškomis dainomis ir su teatėrišku užvedimu tragedijos **Keistutis**. Nėr abejonės, kad ir ta šventė bus lietuvių skaitlingai aplankyta. *L.*

1897 metų „Ukininko“ turinys.

A. Politiški straipsniai.

1. Mintaujos Kankintiniai. Pipiras. N. 1, pusl. 1.
2. Antras nepasisekimas pravoslavijos misijonierių. B. N. 2, p. 17.
3. Po valdžios sparnu. Sm. N. 4, p. 49.
4. Brukimas neužkenčiamų knygų. Sl. N. 5, pusl. 65.
5. Naujos žabangos. Sl. N. 6, p. 81.
6. Policija ir lietuviškos knygos. Sl. N. 7, pusl. 97.
7. Nauja geradėjystė. S. N. 8, p. 113.
8. Kaip mums spauda įgyt. Sl. N. 8, p. 114.
9. Viliojimas maskolių į mus kraštą. S. N. 9, p. 138.
10. Lietuviai po maskolių jungu. Dr. NN. 10 ir 11, pp. 146 ir 163.
11. Ėmimas į kariumenę. N. 10, p. 152.
12. Ką laimėjum per 1897 metus. Red. N. 12, pusl. 177.

B. Ukės dalykai.

1. Nauda iš auginimo naminių paukščių. NN. 2 ir 3, pp. 19 ir 37.
2. Tulos kiaulių ligos ir gydymas ju. Jonų Juozas. N. 3, p. 35.
3. Apie pienininkystę. Sauja. N. 3, p. 36.
4. Kaip milžti karves. N. 4, p. 56.
5. Apie kalocius. N. 4, p. 56.
6. Kaip reikia laikyti gyvuoliai tvartuose. N. 4, p. 56.
7. Superfosfatas ir tamošmilčiai. N. 5, p. 73.
8. Runkelių maistas. N. 5, p. 73.
9. Sudygusios bulvės nuodai. N. 5, p. 73.
10. Dėdingos vištos. N. 5, p. 73.
11. Apie ikrėtimą pievų. N. 5, p. 73.
12. Vertė visokių pašarų. N. 5, p. 74.
13. Apie mėslo rinkimą. Ukininkė. N. 6, p. 88.

C. Apysakos.

1. Atsiminimai. Tv. N. 1, p. 5.
2. Laimingas išradimas. Drugys. N. 1, p. 7.
3. Kam Raguolis arklių vogė. M. Skiedra. N. 4, p. 52.
4. Du seniai kaimynai. Vincentas. N. 4, p. 54.
5. Simukas ir Magdūtė. J. Š. N. 5 ir 6, pp. 65, 84.
6. Paveikslėlis iš gyvenimo. Šatrijos Ragana. N. 6, p. 86.
7. Kaip pasidarė ežeras Peipus. Bugienis. N. 7, p. 98.

8. Puikus užkariautojas. Bugienis. N. 8, p. 119.
9. Pabrikas ir sodžius. A. Juodvalkis. N. 9, pusl. 136.
10. Didi palma. A. Juodvalkis. N. 12, p. 179.

D. Eilės.

1. Ant Naujų metų. Justinas iš Turčinų. N. 1, p. 4.
2. Tietutis ir Pelėda. Višakis. N. 2, p. 18.
3. Ežys ir Katinas. Višakis. N. 2, p. 18.
4. Kruta-skuta. P. Gilyš. N. 3, p. 33.
5. Bitė, Uodas ir Liepa. Višakis. N. 3, p. 33.
6. Skruzdės ir Širšė. Višakis. N. 3, p. 34.
7. Tėvui-lietuviui. P. Gilyš. N. 4, p. 52.
8. Puikus vaizdelis. Vks. N. 8, p. 117.
9. Atsilikęs pjovikas. Šiaulėniškis. N. 9, p. 130.

E. Gamtos aprašymai.

1. Kada ir kaip išrado balionus. S. N. 4, p. 56.
2. Keli žodžiai apie orą. B. N. 6, p. 82.
3. Apie dangaus kunus. Ts. N. 7, p. 100.
4. Apie senumą žemės ir gyvasties ant žemės. Driežas. N. 12, p. 185.

F. Apie ligas ir sveikatą žmogaus.

1. Kaip gydyti plaučių uždegimą. B. N. 1, p. 9.
2. Kas reikalinga sveikatai. Sl. N. 3, p. 41.
3. Kaip apsieiti sergant akių ligomis. D. N. 3, p. 41.
4. Apie kirmėles pas vaikus. N. 8, p. 120.
5. Šamas. N. 8, p. 121.
6. Dizenterija. N. 9, p. 131.
7. Apie džiovą. N. 9, p. 131.
8. Sugedimas vidurių pas vaikus. Dr. N. 9, pusl. 133.
9. Reumatizmas staigusis. Gydytojas. N. 12, pusl. 182.
10. Rachetas arba angliškoji liga. Dr. N. 12, pusl. 183.
11. Geltlige. Dr. N. 12, p. 183.
12. Ką daryti, kada pirštą suka. Dr. N. 12, pusl. 185.
13. Kas tai yra priepuola. Dr. N. 12, p. 184.

G. Valsčių ir parapijų reikalai.

1. Apie bažnytnines draugystes. Žmogus. N. 1, p. 5.
2. Apie kapines. H. N. 3, p. 33.
3. Apie ukininkų draugystes. Sl. N. 6, p. 87.
4. Šelpimas vargdienių. S. N. 9, p. 129.
5. Pradinėse mokslo mokyklose — lietuviškas išguldymas. Žmogus. N. 9, p. 139.
6. Rusijos įstatymai apie ukininkystę. Sm. N. 10, p. 145.
7. Ant gminos sueigos. Z. N. 10, p. 153.
8. Draugystės apsigynimui nuo ugnies. Namininkas. N. 11, p. 161.

H. Visoki straipsniai.

1. Nė viens nebus įleistas į Ameriką nemo-kantis skaityti ir rašyti. N. 1, p. 13.

2. Ko jie nori? Atsakymas „Tėvynės Sargui“ N. 1, p. 15.
3. Antanas Maceo. D. N. 1, p. 11.
4. Padavimas apie Vaidevutį. N. N. 8, p. 117.
5. Anglija ir Biblija. Atsiradęs. N. 9, p. 134.
6. Suėjimas 50 metų kunigystės Vyskupo Beresnevičiaus. N. 9, p. 139.
7. Karė Grekų su turkais. K. N. 7, p. 106.
8. Keli pamokslai kaimo samdininkams. S. N. 11, p. 162.
9. Senovės liekanos. Su. N. 11, p. 166.
10. Keletas išradimų. Vabalėlis. N. 4, p. 55.
11. Jonas Masiulis. A. Juodvalkis. N. 12, psl. 181.

J. Žinios iš Lietuvos bei korespondencijos.

Alytus 94; *Alvitas* 24, 45; *Antalieptas* bo.
Baltrušiai 25; *Barsdai* 26; *Bebrininkai* 13.
Daujėnai 171; *Dusėtai* 169.
Galginiai 60; *Griškabudis* 28; *Geidučiai* 169.
Kalvarija 79, 109, 141, 167; *Kaunos ir gub.* 60, 64, 107, 168; *Kybartai* 14, 59, 95.
Lautskaimis 110; *Liepojus* 27, 60, 78, 158, *Liudvinavas* 25, 46, 110.
Marijampolė (Senapilė, Starpolė) 24, 29, 94, 122, 155, 78, 157, 140, 156; *Mintauja* 60, 111.
Naumiestis 61, 74, 75, 77, 91, 92, 108, 142, 156. *Nemuno krantas* 79.
Pakuoris 13, 124; *Padovinis* 166; *Panevėžis* 29; *Pasvalis* 45, 125, 172; *Pažeriai* 126; *Plokščiai* 155; *Pilviškiui* 126, 141; *Prienai* 44; *Prūsų parubežis* 142; *Pumpėnai* 26, 45.
Ritavas 140; *Ryga* 42, 63.
Sasnava 89, 168; *Seinai* 126; *Slabadai* 74; *Simnas* 27; *Stokai* 128; *Suvalkai* 61; *Suvalku gub.* 29, 63, 91, 121.
Šakiai 61, *Šiauliai* 13, 155, 169.
Tamošbudė 26; *Tilžė* 143; *Trakai* 107.
Veliona 108; *Vilkaviškis ir papietas bei parapija* 13, 44, 23, 59, 93, 108, 109, 142, 156; *Vilnius* 29, 77, 107, 156; *Vinčiai* 167; *Višakio Ruda* 142, *Vištytis* 44.
Vilnius 187; *Iš Panevėžio* 188, *Griškabudis* 188, *Bartininkai* 188, *Suvalku gub.* 189, *Marijampolės* 189, *Šakiai* 189. *Iš Trakų* 190, *Punios miestelyje* 190, *Iš Žemaitijos* 190, *Tilžė* 190.

Iš svetimų šalių, pp. 29, 30, 111, 157, 158, 173.

Visokios žinios Daugelyje numerių.

M. Gromatnyčia bei Atsakymai, Apgarsinimai, daugelyje numerių.

Apgarsinimai.

„TĖVYNĖ“

Mėnesinis laikraštis.

Organas „Susivienijimo Amerikos Lietuvių“; kaštuoja ant metų su prisiuntimu į Prūsų parubežį 50 kap. Teip-pat gaunama ir pas J. Lapiną, Tilžėje.

„Lietuva“

nedėlinis laikraštis.

Išeina Chicagoje kas subata. „Lietuva“ kaštuoja ant metų 2 dol. Kas abu doliarus užsimoka iš viršaus, gauna knygelę, už 50 c., dovanų. Kas užsimoka 1 dol., gauna knygelę už 25 c. Knygelę gali sau išsirinkti iš mūsų katalogo kas kokią nori, kad tik nebrangesnė per 50 c. o prisiųsime dykai. Adresas:

A. Olszewskis,
924 33rd Street, CHICAGO, ILL.

„Vienybė Lietuvnių“.

Literatūros, mokslo ir politikos nedėlinis laikraštis. „Vienybė“ išeina kas sėdėda. Kaštuoja ant metų Amerikoje 2 dol., i užmarę 3 dol.

Adresas:
Juozas Pauksztys,
224 & 226 East Main Str. Plymouth,
Luzerne Co. Pa.

Šitam 12. N. „Ukininko“ priedėdam dvi knygtė dovanai, „Vištos ir jų auginimas“ ir „Lietuviai po maskolių jungu“.

Piningus ir laiškų į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokiai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny.

Ka laimėjom per 1897 metus. — Didi palma. — Jonas Masiulis. — Reumatizmas. — Rachetas arba angliškoji liga. — Geltige. — Kas tai yra priepuola. — Ka daryti, kada pirštą suka. — Apie senumą žemės ir gyvasties ant žemės. — Korespondencijos: Vilnius. Iš Panevėžio. Griškabudis. Martininkai. Suvalku gub. Igonbučiai ir daktarai rundavi, Marijampolės. Šakiai. Iš Trakų. Punios miestelyje. Iš Žemaitijos. — Iš Prūsų Lietuvos: Tilžė. — Turiny 1897. — Apgarsinimai.

